

І. М. Власенко,
аспірант кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У БУДІВНИЦТВІ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ СПОРУД

I. Vlasenko,
postgraduate of the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE PROCESSES OF PUBLIC RISK ADMINISTRATION IN THE CONSTRUCTION AND OPERATION OF STRUCTURES

У статті розкрито теоретичні та методологічні аспекти формування процесів державного управління ризиками у будівництві та експлуатації споруд. Проаналізовано процес будівництва як один із найважливіших економетричних показників щодо формування факторів у забезпеченні капіталізації державної економіки. Виявлено основні аспекти забезпечення сприятливого інвестиційного клімату у будівництво, на основі європейських принципів правових обмежень будівельної діяльності. Надано методичні та практичні рекомендації щодо державного управління ризиками у будівництві та експлуатації споруд, шляхом отримання державних контрактів, замовлень, що захищають проект від ризиків та отримання відповідних гарантій, що містяться в цих договорах.

The article deals with theoretical and methodological aspects of forming the processes of public risk management in the construction and operation of buildings. The construction process is analyzed as one of the most important econometric indicators concerning the formation of factors in ensuring the capitalization of the national economy. The main aspects of providing a favorable investment climate for construction, based on the European principles of legal restrictions on construction activity are revealed. Methodical and practical recommendations on state risk management in construction and operation of buildings, by obtaining state contracts, orders protecting the project from such risks and obtaining the corresponding guarantees contained in the given agreements, are provided.

Ключові слова: державне управління, інвестиційні ризики, будівельна галузь, державне регулювання інвестиційних ризиків.

Key words: public administration, investment risks, construction industry, state regulation of investment risks.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Будівельне співтовариство України поступово опановує досвід роботи міжнародних організацій, що працюють над покращенням якості будівельних робіт та встановленням нових форм співпраці.

В Україні, сьогодні, відбувається процес децентралізації влади. Це реформа, що передбачає переда-

чу повноважень і ресурсів на рівень територіальної громади, що впливає на політичну, адміністративну та фінансову сфери. Таким чином, локомотив будівельної галузі, швидко набирає темпів в Україні, згідно із державними програмами та стратегіями, він не скоротиться найближчими роками. У той же час витрати на будівництво зростають, оскільки накопичується дефіцит будівельних матеріалів, відчувається недосконалість правової бази, бюрократичні процедури, відсутність кваліфікованих кадрів, незнання та неви-

Таблиця 1. Частка загальної вартості ВВП, що припадає на будівельну галузь

№	Показники	Одиниця виміру	Роки		
			2014	2015	2016
1.	ВВП по Україні загалом	млн грн	1566728	1979458	2383182
2.	2 Приріст до попереднього року	%	7,7	26,3	20,4
3.	Внесок будівельної галузі в ВВП країни	млн грн	42301,7	53445,4	64354,0
4.	Частка будівництва у ВВП	%	2,7	2,7	2,7
5.	Інвестиції в основний капітал по економіці загалом	млн грн	204061,7	251154,3	326163,7
6.	Індекс до попереднього року	%	4,7	23,1	29,9
7.	Інвестиції в будівництво	млн грн	33869,5	40931,5	40933,3
8.	Індекс до попереднього року	%	22,0	20,9	0,004
9.	Обсяг виконаних будівельних робіт	млн грн	51108,7	57515,0	73726,9
10.	Індекс до попереднього року	%	12,8	12,5	28,2

користання новітніх маркетингових підходів у цій галузі та ін.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Ключові аспекти процесів державного управління ризиками у будівництві та експлуатації споруд висвітлено у працях українських та зарубіжних науковців: В. Беренс, І.А. Бланк, В.В. Бузирев, В.І. Воропаєв, М.В. Грачев, М. Епіфанов, А.Е. Карлік, В.В. Ковалев, Д.С. Морозов, О.М. Непомнящий, А.І. Осташевська, Є.О. Романенко, Н.А. Савінски, Е.А. Ткаченко, К. Хедриксон та ін. У науковій літературі розкрито окремі аспекти механізмів державного управління ризиками у будівництві та експлуатації споруд, що стосуються планування та організації проведення будівельних проектів. Разом з тим, питання впливу управління ризиками у будівництві та експлуатації споруд на соціально-економічну ситуацію в державі у вітчизняній науковій літературі лишається недослідженим та неврегульованим.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті полягає в розробленні теоретичної методики державного управління ризиками у будівництві та експлуатації споруд.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Розвиток економіки залежить від динаміки формування валового внутрішнього продукту (далі — ВВП) у всіх сферах. Будівництво як галузь, що належить до матеріальної сфери, спрямоване на створення та відновлення основних фондів державних підприємств та приватних осіб економічної діяльності. Отже, враховуючи важливість і складність проблематики, пов'язаної з управлінням ризиками у будівництві, необхідна оптимальна взаємозалежність відповідних галузей і підгалузей державного управління, що вимагає включення

сектора виробництва будівельних матеріалів, без якого неможливо уявити процес будівництва [1, с. 502].

Звідси випливає, що обсяги будівництва — одні із найважливіших економетричних показників щодо формування факторів у забезпеченні капіталізації економіки держави. У структурі економіки неабияка частка загальної вартості ВВП припадає на будівельну галузь (див. табл. 1).

Як видно з таблиці 1, обсяги будівництва швидко зростають, але це недостатньо, оскільки частка структури ВВП не змінюється. Звідси випливає, що будівництво як галузь господарювання має на меті реструктуризацію капіталу.

Будівництво відіграє важливу роль у всіх галузях економіки, оскільки воно направлене на поліпшення елементів інфраструктури всіх секторів. Водночас розвиток будівельної галузі дасть темпи розвитку іншим відповідним секторам економіки. Важливим елементом цього процесу є інтеграція вітчизняної будівельної галузі до ринку Європейського Союзу. Це вимагає спільних зусиль органів державної влади, експертних спільнот та організацій громадянського суспільства, і фактично демонструє співпрацю щодо поглиблення процесу європейської інтеграції, в цілому.

На мій погляд, на сучасному етапі становлення країни та забезпечення сприятливого інвестиційного клімату назріла необхідність створення прозорих, сформованих, на основі європейських принципів, правових обмежень щодо ведення будівельної діяльності. Однак на сьогодні в Україні не існує чіткої державної політики щодо прийняття складних рішень, що стосуються учасників інвестиційної діяльності, для гарантування їх прав через функціонування відповідних механізмів державного регулювання. Це суттєво знижує відсоток вдалих реалізацій будівельних проектів в Україні через неврегульованість ризиків, що реалізуються на певному етапі життєвого циклу проекту [2, с. 3].

Я вважаю, що в сучасній Україні державна регуляторна система у галузі будівництва не повною мірою пов'язує адміністративні механізми державного регулювання з ринковими. Одними з найважливіших напрямів є:

- неповний процес реформування економічних та правових відносин державної власності;
- недостатність адміністративної системи у сфері земельних відносин, що вирішує раціональні проблеми землекористування поступово.

Це свідчить про необхідність інновацій у процесі державного управління будівельної галузі. І хоча основні принципи страхової діяльності ризиків у будівництві регулюються чинним законодавством, для відносин у галузі будівництва необхідне детальне їх дослідження. Іншими словами, потрібно посилити захист майнових прав компаній, установ, організацій та громадян, які здійснюють державне будівництво [3].

Я вважаю, це пов'язано з тим, що розвиток будівництва залучає більшу частину населення. У свою чергу, сфера будівництва є важливою складовою матеріальної модернізації та структурної перебудови економіки країни. Безперечно, це гарантує розширене відтворення та оновлення основних засобів виробництва. Зростання будівництва залежить від соціально-економічного розвитку суспільного виробництва, що вимагає створення сприятливих умов для будівельного бізнесу. Будівельна галузь є однією із найперспективніших та прибуткових галузей народного господарства, але в той же час проблемною та небезпечною. Загалом, будівництво належить до сфери високого ризику діяльності. Існує високий рівень травматизму на робочому місці, специфічних ризиків (ризик забудовника, ризик порушення сейсмо- та вогнестійкості тощо). Враховуючи виняткову важливість будівництва для державної економіки, я вважаю, що необхідно сформувати відповідний державний механізм регулювання страхування різних будівельних ризиків [4].

У науковій літературі вітчизняних та зарубіжних дослідників поняття ризику пов'язується з усвідомленням небезпеки, загрози, ненадійності, невизначеності, непевності, випадковості, збитку. Термін "ризик" походить від латинського слова "rescum" — скеля або небезпека зіткнення з нею. Протягом тривалого часу поняття ризику не лише асоціювалося з багатозначними негативними проявами життєвих ситуацій, а й часто вживалося як їх синонім.

У літературі із державного управління відомі численні спроби сформулювати теоретичні визначення поняття ризику. Найбільш послідовним серед них є твердження, згідно з яким ризик, у своїй першооснові, є невизначеністю в управлінні державними процесами. За своїм походженням, ризики в будівництві можна розділити так:

- природні — непередбачені випадки та спонтанні явища, незалежні від діяльності людини;
- антропогенні ризики виникають в результаті різноманітних економічних, техногенних заходів.

Тому така невизначеність — це усвідомлена можливість ризику. Наприклад, коли йде мова про те, що здоров'я окремої особи під загрозою, це може бути шкідливим для групи людей в результаті певних небезпек.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження свідчить, що ризик — міра небажаного результату, очікуваної невдачі, позбавлення поведінки. Явище, прояви якого супроводжуються

можливими матеріальними втратами. Ризики характеризуються несподіваним і раптовим настанням небезпечних ситуацій. Це необхідно для швидких та рішучих дій для усунення чи зменшення наслідків будівельних небезпек. Ризик будівництва — подія, прояв якої є випадковим та викликає небажані наслідки для учасників будівельних відносин. Незалежно від характеру ризику, він може виникнути на кількох етапах управління процесом будівництва: контроль за ризиком, включаючи управління фінансами для його страхування та фінансування ризиків тощо. Варто підкреслити, що, аналізуючи ризики, необхідно провести різні розрахунки та передбачити можливість втрати інвестиційних ресурсів через їх виникнення. Така методика потребує уточнення в частині даних щодо розподілу витрат від настання ризику у будівництві і може розглядатись лише як проміжний варіант для побудови цілісної системи державного управління ризиками протягом всього життєвого циклу будівельного проекту.

Література:

1. Борбулевич В.З. Фінансові ризики та управління ними в будівельній галузі / В.З. Борбулевич // 69-та студентська науково-технічна конференція. Секція "Економіка і менеджмент": збірник тез доповідей / Національний університет "Львівська політехніка". — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. — С. 502—506.
2. Рибак А.І., Азарова І.Б. Аналіз ризиків будівельних проектів у галузі житлового будівництва // Вісник НТУ "ХПІ". — № 3 (1046). — Харків: НТУ "ХПІ", 2014. — 146 с. — С. 3-7.
3. Оцінка ризиків в будівництві: [Електронний ресурс] / Т.Ф. Морозова, Л.А. Кінаят // Будівництво унікальних будівель і споруд. — 2013. — № 5 (10). — С. 68—76. — Режим доступу до журн.: http://univ-stroy.spb.ru/index_2013_10/6_morozova_kinayats_10.pdf
4. Mills A. A systematic approach to risk management for construction / A. Mills // Structural Survey. — 2001. — Vol. 19, № 5. — P. 245—252.

References:

1. Borbulevych, V.Z. (2011), "Financial risks and their management in the construction industry", 69-th students'ka naukovo-tekhnichna konferentsiia. Sektsiia "Ekonomika i menedzhment": zbirnyk tez dopovidej [69th Student Scientific and Technical Conference. Section "Economics and Management": a collection of abstracts], Vydavnytstvo L'vivs'koi politekhniki, L'viv, Ukraine, pp. 502—506.
 2. Rybak, A.I. and Azarova, I.B. (2014), "Analysis of the risks of construction projects in the field of housing construction", Visnyk NTU "KhPI", vol. 3 (1046), pp. 3—7.
 3. Morozova, T.F. And Kinaiat, L.A. (2013), "Risk assessment in construction", Budynytstvo unikal'nykh budivel' i sporud, vol. 5 (10), pp. 68—76.
 4. Mills, A. (2001), "A systematic approach to risk management for construction", Structural Survey, vol. 19, no. 5, pp. 245—252.
- Стаття надійшла до редакції 18.12.2017 р.*